

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶ

ՄԵԾ ՍԱՐԻԱՐ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
2017-2021 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ

ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՄԱՍԻՆ
2. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ,ՌԵԼԻԵՏԸ,ԲՆԱԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
3. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
4. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ
5. ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ,ԿՐԹԱԿԱՆ,ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎՍՊՈՐՏԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ
6. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿԵՆՍԱԿԱՆ ԵՎ ԿՈՄՈՒՆԻԿԱՑԻՈՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԸ
7. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ
8. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐԸ
9. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԹՈՒՅԼ ԿՈՂՄԵՐԸ
10. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ
11. ԸՍՏ ԲՆԱԳԱՎԱՌՆԵՐԻ ԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ,ՀԵՌԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒՄ ԵՎ ԿՈՆԿՐԵՏ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄ
12. ԵԶՐԱՓՈՒԿՈՒՄ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Շիրակի մարզի Մեծ Սարիար համայնքի 2017-2021 թթ. զարգացման ծրագիրը /այսուհետ ՀԶԾ/ մշակելիս հաշվի է առնվել, որ համաձայն 2015 թվականի դեկտեմբերի 6-ին փոփոխված ՀՀ Սահմանադրության 181-րդ հոդվածի, ՏԻՄ-երը՝ համայնքի ավագանին և համայնքի ղեկավարը, ընտրվում են հինգ տարի ժամկետով, և 210-րդ հոդվածի, «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը պետք է համապատասխանեցվի Սահմանադրությանը և ուժի մեջ մտնի 2017 թվականի հունվարի 1-ից: Հաշվի առնելով այդ պահանջները՝ մշակվել է համայնքի զարգացման ոչ թե քառամյա, այլ հնգամյա ծրագիր:

ՀԶԾ-ն մշակվել է՝ հիմք ընդունելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրավասություններն ու լիազորությունները նրանց գործունեության բնագավառներում (ոլորտներում), ՀԶԾ-ի մշակման և կառավարման վերաբերյալ համապատասխան հոդվածների դրույթները:

Ներկայացվող ՀԶԾ-ն առաջիկա հինգ տարիների համար հանդիսանալու է Հովիտի համայնքի զարգացման հիմնական փաստաթղթերից մեկը: Այն մշակվել է՝ հաշվի առնելով համայնքի շահագրգիռ բոլոր կողմերի առաջարկությունները: Հարցումների միջոցով վեր են հանվել համայնքի բնակիչներին հուզող խնդիրները, դրանք գնահատվել են և դասակարգվել ըստ առաջնահերթության: Վեր հանված հիմնախնդիրների հիման վրա, ելնելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներից, համայնքի ղեկավարը՝ համայնքապետարանի աշխատակազմի և համայնքի ղեկավարին կից գործող տարեկան բյուջեի ու ՀԶԾ-ի մշակման խորհրդակցական մարմնի (ԽՄ) հետ միասին մշակել է համայնքի 2017-2021 թթ. ՀԶԾ-ն, որը քննարկվել և հաստատվել է համայնքի ավագանու կողմից և դրվել է գործողության մեջ:

Համայնքի 2017-2021 թթ. ՀԶԾ-ն ներկայացնում է Հովիտ համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի համալիր վերլուծության և առկա հիմնախնդիրների բացահայտման, ֆինանսական և տնտեսական ռեսուրսների գնահատման արդյունքում նպատակային զարգացման տեսանկյունից ձեռնարկվելիք քայլերի ամբողջություն, որը նախատեսում է ռազմավարական քաղաքականությամբ համայնքի խնդիրների արդյունավետ լուծում և նպատակային բյուջետավարման գործընթացի իրականացում: ՀԶԾ-ն Հովիտ համայնքի ներդաշնակ և համաչափ զարգացման, Այգաբացի բնակիչների բարեկեցության ապահովման համար առաջիկա հինգ տարիներին ընդունված ծրագիր է, որը հանդիսանալու է համայնքի ամենօրյա փաստաթուղթը:

ՀԶԾ-ն մշակելիս ուսումնասիրվել են նաև Հովիտ համայնքի նախորդ քառամյա ժամանակաշրջանի զարգացման միտումները և դրանց շարունակականության հավանականությունը:

2. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Հայաստանի Հանրապետության Շիրակի մարզի Մեծ Սարիար գյուղը հիմնադրվել է 1820-ական թվականներին Արևմտյան Հայաստանի Բասենի, Կարսի, Ալաշկերտի գավառներից գաղթած բնակիչներից: Հիմնադրման պահից գյուղը կոչվել է Սարիար: Մեծ Սարիար համայնքը գտնվում է Գյումրի քաղաքի հյուսիսային կողմում, ծովի մակարդակից 1800-1900մ բարձրության վրա: Համայնքը սահմանակից է Ախուրյանի տարածաշրջանի Կրաշեն, Ջաջուռավան, Լեռնուտ և Արփենի համայնքների վարչական տարածքներին:

Բնակլիմայական պայմանները փոփոխական են և ոչ բարենպաստ գյուղատնտեսության համար: Դաշտերը ոռոգովի չեն և բերքատվությունը մեծ կախում ունի տարվա տեղումներից : Ձմեռը ցուրտ է: Ամառը զով է, երբեմն էլ շոգ ու երաշտ:

3. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հովիտ համայնքի բնակչությունը 2016 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 533 մարդ (աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1. Համայնքի բնակչության ու տնային տնտեսությունների ցուցանիշները (01.01.2016 թ. դրությամբ)

Հ/հ	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը	Մշտական տնային տնտեսությունների թվաքանակը	Առկա տնային տնտեսությունների թվաքանակը
1.	Մեծ Սարիար	406 մարդ	96տ/տ.	106 տ/տ.

Համայնքի առկա բնակչության թիվը կազմում է 406 մարդ, այդ թվում տղամարդիկ՝ 197 և կանայք՝ 209: Համայնքի բնակչության տարիքային և սոցիալական կազմը ներկայացված է աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 2. Համայնքի առկա բնակչության տարիքային և սոցիալական կազմի ցուցանիշները (01.01.2017 թ. դրությամբ)

Հ/հ	Ցուցանիշները	Կ Բ Կ Յ Կ Բ Կ Բ
-----	--------------	-----------------

1.	Առկա բնակչության թիվը, այդ թվում՝	406
	Տղամարդիկ	197
	Կանայք	209
	0-4 տարեկան	8
	5-6 տարեկան	17
	7-10 տարեկան	28
	11-14 տարեկան	35
	15-17 տարեկան	31
	18-22 տարեկան	46
	23-45 տարեկան	116
	46-62 տարեկան	171
	63 և բարձր տարիքի	87
2.	Կենսաթոշակառուներ, այդ թվում՝	55
	Տարիքային և աշխատանքային	54
3.	Փախստականներ	0
4.	Միակողմանի ծնողագուրկ երեխաներ	0
5.	Երկկողմանի ծնողագուրկ երեխաներ	1
6.	Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակիցներ	0
7.	Արցախյան պատերազմի մասնակիցներ	1
8.	Հաշմանդամներ, այդ թվում՝	1
	Մանկուց հաշմանդամներ	1
9.	Աշխատունակներ	0
10.	Զբաղվածներ	250
11.	Գործազուրկներ	35
13.	Ընտանեկան նպաստների պետական համակարգում գրանցված ընտանիքների թիվը	11
14.	Արցախյան պատերազմում զոհվածների ընտանիքների թիվը	0
15.	Բնակարանի կարիքավոր ընտանիքների թիվը, այդ թվում՝	0
16.	Անօթևան ընտանիքներ	0
17.	Բնակարանային պայմանների բարելավման կարիք ունեցող ընտանիքների թիվը	2
18.	Արտագնա աշխատանքի մեկնող ունեցող տնային տնտեսությունների թիվը	60
19.	Արտագնա (սեզոնային) աշխատանքի մեկնողների թիվը	80

4. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

Հովիտ համայնքում տեղական ինքնակառավարումն իրականացնում են ընտրությունների արդյունքում ձևավորված տեղական իշխանությունները՝ համայնքի ղեկավարն ու համայնքի ներկայացուցչական մարմինը՝ ավագանին իր 5 անդամներով: Հովիտի համայնքապետարանի աշխատակազմը բաղկացած է 4 աշխատակցից:

Համայնքապետարանը տեղակայված է փայտյա հավաքովի ժամանակավոր շինությունում: Շենքի ընդհանուր վիճակը վատ է, աշխատակազմի համար առանձնացված սենյակներում պայմանները չկան, կահավորանքը հին է: Համայնքապետարանը հազեցած է տեխնիկայով: Համայնքի ղեկավարի վարձատրության չափը, համայնքի աշխատակազմի աշխատակիցների թվաքանակը, հաստիքացուցակը և պաշտոնային դրույքաչափերը հաստատվել են համապատասխանաբար համայնքի ավագանու 2015 թվականի դեկտեմբերի 10-ի թիվ թիվ 9 և 10 որոշումներով (աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 3. Հովիտի համայնքապետարանի աշխատակազմը

Հ/հ	Պաշտոնի անվանումը (համայնքային ծառայության պաշտոնների մասով և/և ծածկագիրը)	Հաստիքների քանակը	Հաստիքային միավորը	Պաշտոնային դրույքաչափը (ՀՀ դրամ)
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՅԵՑՈՂԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ				
1.	Համայնքի ղեկավար	1	1	1
2.	Համայնքի ղեկավարի տեղակալ	1		72754
ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ				
3.	Աշխատակազմի քարտուղար (1.2-1)	1	1	123200
4.	Առաջին կարգի մասնագետ (3.1-1)	1	1	72752
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑՈՂ ԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ				
5.	Հաշվետար	1	1	99210
6.	Համակարգչային օպերատոր	1	1	77910
7.	հավաքարար	1	1	72754
	Ընդամենը	7		518580

Աղյուսակ 4. Հովիտի համայնքի ավագանու անդամներ

h/h	Անուն, ազգանուն, հայրանուն	Ծննդյան տարեթիվը	Կրթությունը
1	Գաֆարյան Արայիկ	1956թ.	Բարձրագույն
2	Նիկողոսյան Արթուր	1958թ.	Բարձրագույն
3	Մնացականյան Կարեն	1978թ.	Միջնակարգ
4	Պողոսյան Սամվել	1989թ.	Միջնակարգ
5	Վարդապետյան Վահան	1978թ.	Միջնակարգ

5. ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքը չունի գլխավոր հատակագիծ:

Համայնքի տարածքում գիշերային (արտաքին) լուսավորության ցանցի չկա: Համայնքի լուսավորությունն առաջնային կարևորության հարցերից է և անհրաժեշտ է անցկացնել լուսավորության ցանցը:

Խմելու ջրի մատակարարումը համարվում է համայնքի կարևորագույն խնդիրներից ամենաառաջնահերթը: Համայնքը սնուցող ջրագծով համայնք է մտնում վայրկյանում 1,3 լիտր խմելու ջուր, որն օրական կազմում է մոտ հարյուր հազար լիտր: 2011 թվականին համայնքում կատարվել է ջրամատակարարման համակարգի մասնակի կառուցում: Ընդհանուր առմամբ համայնքի կոմունիկացիոն կառույցներն ունեն 30-40 տարվա վաղեմություն և կարիք ունեն կապիտալ վերջանորոգման: Անհրաժեշտ է կատարել փողոցների նորոգում, ջրատար առուների բետոնալցում, ջրահեռացման ապահովում, հեղեղատարների մաքրում: Համայնքը չունի կոմունիկացիոն համակարգ:

Համայնքում բնակելի տները հիմնականում առանձնատներ են, որոնց թիվը կազմում է 200:

Մեծ Սարիար համայնքում բնակֆոնդի վիճակը, ընդհանուր առմամբ, գնահատվում է բավարար:

Աղյուսակ 6. Համայնքի առանձնատների թիվը

Հ/հ	Բնակավայրի անվանումը	Բնակելի առանձնատներ	
		թիվը	ընդհանուր մակերեսը
1.	Հովիտ	96	մոտ 8500 քմ

6. ՀՈՂՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Համայնքի վարչական տարածքը կազմում է 1857,1 հա, որից գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են 1654,28 հա, որից վարելահող՝ 398.0, արոտներ՝ 1460.0 այլ հողեր՝ 60,57, խոտհարք 70.9 բնակավայրերի հողերը՝ 118,03 հա, արտադրական նշանակության հողերը՝ 14,78 հա, էներգետիկայի, տրանսպորտի և կապի, կոմունալ ենթակայության հողերը՝ 58,09 հա, հատուկ պահպանության հողերը՝ 7,76 հա, ջրային հողերը՝ 4,16 հա: Քաղաքացիների սեփականության հողերը՝ 912,23 հա է, իրավաբանական անձանց հողերը՝ 3,6 հա, համայնքի սեփականություն հանդիսացող հողեր՝ 870,57 հա է, պետական սեփականության հողերը՝ 70,7 հա:

1991 թվականին հանրապետությունում իրականացված հողի սեփականաշնորհման ժամանակ համայնքի բնակավայրերում սեփականաշնորհված հողերի մեկ հողաբաժնի չափը 2,0հա է:

7. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքի սեփականաշնորհված և վարձակալությամբ տրված վարելահողերում ցանվում են հացահատիկային մշակաբույսեր՝ ցորեն, գարի և կարտոֆիլ: Մակայն հողատարածքների ջրովի չլինելու պատճառով համայնքաբնակները մեծ եկամուտներ չեն ստանում: Հողատեսքերի դիրքադրությունը միանգամայն բարենպաստ է հացահատիկային կուլտուրաների արտադրության ու անասնապահության համար: Հացահատիկային կուլտուրաների արտադրությունն ու անասնապահությունը հանդիսանում են Հովիտի համայնքի տնտեսական զարգացման կանխորոշող ոլորտ: Մակայն այս երկու ոլորտները ներկայումս ունեն միջին զարգացվածության տեմպ, որը պայմանավորված է ոլորտների ցածր կապիտալացման աստիճանով ու վերամշակման տեխնոլոգիաների բացակայությամբ:

Համայնքաբնակները զբաղվում են նաև անասնապահությամբ, սակայն խոշոր ֆերմերային տնտեսություններ չկան: Հիմնականում յուրաքանչյուր տնտեսությունն իր արտադրանքը սպառում է իր տնտեսության ներսում: Համայնքաբնակները իրենց տնամերձ հաղամասերում աճեցնում են բանջարաբոստանային կուլտուրաներ: Ոռոգելի տարածքը չի ոռոգվում ոռոգման ցանց չլինելու պատճառով:

8. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Մեծ Սարիար համայնքի միջհամայնքային ճանապարհները հիմնականում ասֆալտապատ են, իսկ ներհամայնքային ճանապարհները գրունտային են, որոնք էլ լինելով թեքությունների վրա, հաճախակի տեղացող հորդառատ անձրևների պատճառով ամբողջովին քայքայվում են և որոշ տեղերում դառնում դժվարանանցանելի: Համայնքում գործում է միջհամայնքային տրանսպորտ:

Համայնքում տեղադրված կանգառներ չկան, անհրաժեշտ է տեղադրել կանգառներ:

9. ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Հովիտի համայնքում գործում է հիմնական 1 դպրոց: Համայնքի դպրոցի նոր մասնաշենքը կառուցվել է 1990 թվականին և նախատեսված է 200 աշակերտի համար: 2013 թվականին շենքը մասնակիորեն վերանորոգվեց ՀՀ պետբյուջեի միջոցներով: Դպրոցն ունի 48 աշակերտ և 21 ուսուցիչ: Դպրոցի շենքն ապահովված է խմելու ջրով, կոյուղով:

Աղյուսակ 7. Հովիտի համայնքի հանրակրթական դպրոցի ցուցանիշները

Հ/հ	Ցուցանիշները	Ընդամենը համայնքում
1.	Դպրոցներում աշխատողների թիվը, որից՝ Մանկավարժներ	23 21
2.	Աշակերտների թիվը	48
3.	ՆՈՒՀ-երում աշխատողների թիվը	23
4.	ՆՈՒՀ-եր հաճախող երեխաների թիվը	60

Համայնքը չունի մշակույթի տուն:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ, ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ, ՍՊՈՐՏ

Մեծ Սարիար ԲՄԿ-ն հանդիսանում է Ախուրյանի առողջության կենտրոնի ստորաբաժանումներից մեկը և առաջնային պահպանման ծառայություններ է մատուցում ազգաբնակչությանը: Բուժկետում աշխատում է 1 բուժքույր: Ներդրված է ընտանեկան բժշկի համակարգ: Ժամանակին իրականացվում են մանկահասակ երեխաների պարտադիր բուժ. միջոցառումներ: Ամենօրյա հսկողության տակ են գտնվում նորածին երեխաները:

8. ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆԸ

Համայնքապետարանը ստեղծել է իր պաշտոնական վեբ կայքը՝ www.metssariar.am, որի նպատակը բնակչությանը համայնքի կառավարման վերաբերյալ իրազեկումն է, «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված հրապարակայնության և թափանցիկության ապահովումը, տեղական իշխանություն-բնակչություն կապի ամրապնդումը և բնակչության շրջանում տեղական իշխանության նկատմամբ վստահության բարձրացումը: Սակայն, կայքում տեղական ինքնակառավարման վերաբերյալ տեղեկատվության առկայությունը դեռևս հեռու է բավարար լինելուց և անհրաժեշտ է բարելավել կայքի աշխատանքը, բարձրացնել օպերատիվությունը: Համայնքապետարանում տեղադրված է տեղեկատվական ցուցատախտակ, որի միջոցով ապահովվում է համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու կայացրած որոշումների հրապարակայնությունը:

Համայնքի ավագանին.

- ✓ 18.05.2016թ. N 8-Ն որոշմամբ հաստատել է «Համայնքի ղեկավարին կից խորհրդակցական մարմինների ձևավորման և գործունեության կարգը»
- ✓ 18.05.2016թ. N 9-Ն որոշմամբ հաստատել է «Համայնքում հանրային բաց լսումների և (կամ) քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգը»
- ✓ 18.05.2016թ. N 10-Ն որոշմամբ հաստատել է «Համայնքում տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության կարգը»:

Ավագանին 22.12 .2016թ. N 24 որոշմամբ հաստատել է համայնքի ղեկավարին կից համայնքի զարգացման ծրագրի և տարեկան բյուջեի կառավարման, քաղաքաշինության, հողօգտագործման, տնտեսական ենթակառուցվածքների, կոմունալ տնտեսության, շրջակա միջավայրի պաշտպանության և տրանսպորտային հարցերի, մշակույթի, երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքների, առողջապահության և սպորտի հարցերով խորհրդակցական մարմնի (ԽՄ) կազմը:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՀՄԱՆՈՒՄ

Համայնքի իրավիճակի վերլուծության արդյունքում վեր են հանվել մի շարք հիմնահարցեր, որոնք ամփոփ կերպով ներկայացված են ստորև.

1. Ոռոգման համակարգի անբավարար վիճակ

2. Համայնքի խնդիրների լուծման գործընթացում բնակչության ներգրավվածության ցածր մակարդակ
3. Գյուղմթերքների իրացման դժվարություններ
4. Աղբահանության ոլորտում մատուցվող ծառայությունների ցածր մակարդակ
5. Համայնքում քաղաքաշինական փաստաթղթերի մշակման անհրաժեշտություն
6. Մշակույթի շենքի բացակայություն
7. Կանգառների բացակայություն
8. Ոռոգման ջրի ցանցի վերանորոգման և նոր ցանցի կառուցման անհրաժեշտություն
9. Ներբնակավայրային ճանապարհների և փողոցների անբարեկարգ վիճակ
10. Փողոցների գիշերային լուսավորվածության ընդլայնման անհրաժեշտություն
11. Գերեզմանատների ցանկապատման անհրաժեշտություն

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒԹՅՎ-ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

9. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐԸ

Համայնքի աշխարհագրական դիրքը

Պահուստային հողերը

սեփականաշնորհված հողերի հողաբաժնի չափը

համայնքում բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կրթություն ունեցողների թիվը

գյուղտեխնիկային բավարար քանակը

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԹՈՒՅԼ ԿՈՂՄԵՐԸ

Ինժինեռական ցանցի, ճանապարհային որոշ մասի անմխիթար վիճակը բնակարանային շինարարությունը կանգնած է, կան կիսակառույցներ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Համայնքի զարգացման հնարավորություններն են՝

Գյուղմթերքների վերամշակման փոքր արտադրությունների ստեղծում
Փոքր ֆերմերային տնտեսությունների ստեղծումը

ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ՍՊԱՌՆԱՑՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ

Համայնքին սպառնացող հիմնական վտանգներն են՝

Գործազրկության մակարդակի աճը

Արտագաղթը, հատկապես երիտասարդների շրջանում

Մշակութային կյանքի իսպառ վերացումը

Բնակչության աղքատացումը

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆԻ, ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԶՀԾ-Ի ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Համայնքի շարունակական զարգացումը ապահովելու համար համայնքը որդեգրել է հետևյալ **ռազմավարությունը՝**

Տարեցտարի բարելավել համայնքի ֆինանսական դրությունը՝ իրականացնելով համայնքի բյուջեի հարկային եկամուտների գանձման, ոչ հարկային եկամուտների, տեղական տուրքերի ու վճարների սահմանման և գանձման արդյունավետ քաղաքականություններ

Խթանել համայնքային տարբեր շահագրգիռ կողմերին և նրանց ներգրավմամբ հետևողականորեն իրականացնել բարեփոխումներ՝ նպաստելով համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը

Մերտորեն համագործակցել համայնքի բնակչության, քաղաքացիական հասարակության, լրատվամիջոցների և գործարարների հետ

Համայնքի զարգացման 2017-2021թթ. ծրագրի հիմնական **նպատակներն** են՝
Բարեկարգել Հայրենական Մեծ պատերազմում զոհված համագյուղացիների

հիշատակին կառուցված հուշարձանի տարածքը
Ունենալ բարեկարգ ներհամայնքային ճանապարհներ

Անցկացնել փողոցային լուսավորություն

Կատարել ծառատնկումներ

Տեղադրել կանգառներ

Կազմակերպել կանոնավոր աղբահանություն

ԾՐԱԳԻՐ 1

ՈՌՈԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ոռոգման համակարգը ամբողջությամբ պետք է հիմնանորոգվի:
ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ծրագրի իրականացումը նպատակ է հետապնդում վերականգնել հողատարածքների ոռոգումը:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆ ՈՒ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐԸ

Ծրագրի իրականացման անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները /համաձայն կատարված չափազրուումների, հաշվարկած շինանյութի և աշխատուժի/ գնահատվում են 4 մլն դրամ:

ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

Ծրագրի կատարման ժամկետ սահմանվում է 2017-2020 թվականները:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Ծրագրի իրականացնողն ու վերահսկողն համայնքապետարանի աշխատակազմն է՝ համայնքի ղեկավարի անմիջական հսկողության ներքո:

ՍՊԱՍՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Համայնքը կունենա ոռոգովող հողատարածք:

ԾՐԱԳԻՐ 2

ՆԵՐՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ

ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Որոշ հատվածներում ներհամայնքային ճանապարհները վերածվել են ջրատար առուների, առանձին տեղերում ճանապարհներն հատելով լայնությամբ դրանք դարձրելով

անանցանելի: Ծրագրով նախատեսվում է բարեկարգել ներհամայնքային 2500 քմ մակերեսով ճանապարհ/ճանապարհների տաշտակների վերանորոգում, ջրանցման տաշտակի, ջրանցման խողովակների տեղադրում, ճանապարհների խճալցում, ավազալցում, ճանապարհների հարթեցում/:

ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ծրագրի նպատակն է նորոգել ու բարեկարգել ներհամայնքային ճանապարհներ, որի իրագործման համար անհրաժեշտ է լուծում տալ մի քանի խնդիրների՝

1. Կազմել նախագծա-նախահաշվային փաստաթղթեր
2. 2018-2020թթ. համայնքային բյուջեով ֆինանսական ներդրումներ նախատեսել ծրագրի իրականացման համար
3. Խճալցել, ավազալցնել ճանապարհներ և հարթեցնել

ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Նախնական չափազանցումն ու հաշվարկի արդյունքում ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները գնահատվում է 2 մլն դրամ համայնքային ներդրում, որից 2018 և 2019 թվականներին պետք է կազմի 0.25 մլն, իսկ 2020 թվականին և 2021 թթ. 0.75 - ական մլն դրամ:

ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

Նախատեսվում է մեկ փողոց խճալցնել 2018 և 2019 թվականներին, իսկ 2020 և 2021 թվականներին ևս մեկ փողոց:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Ծրագրի իրականացման հետ կապված խնդիրների լուծումն ու աշխատանքների կազմակերպումն իրականացնելու համայնքապետարանի աշխատակազմը:

ԾՐԱԳՐԻՑ ՍՊԱՍՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Տրանսպորտի բոլոր տեսակների համար կապահովվի երթևեկության բավարար պայմաններ տարվա բոլոր եղանակների համար:

ԾՐԱԳԻՐ 3

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՓՈՂՈՑՆԵՐԻ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄ

ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Նախատեսվում է համայնքի փողոցների լուսավորության ցանցի անցկացում:

ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ծրագրի նպատակն է համայնքում գիշերային ժամերին ունենալ անհրաժեշտ փողոցային լուսավորություն: Ծրագրի կատարման համար լուծում են պահանջում հետևյալ խնդիրները՝
1. Էլեկտրասյուների վրայով անցկացնել առանձին լուսավորություն
2. Մոնտաժել լուսավորության լամպերն ու տեղադրել ավտոմատ անջատիչներ ու ժամային հաշվիչներ:

ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Ծրագրի արժողությունը 0.4 մլն դրամ է , որն իրականացվելու է համայնքի բյուջեից:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

Ծրագիրն իրականացվելու է 2017 թվականի երկրորդ և երրորդ եռամսյակների ընթացքում:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Ծրագիրն իրականացման պատասխանատուն հանդիսանում է համայնքապետարանի աշխատակազմը՝ համայնքի ղեկավարի անմիջական հսկողությամբ:

ԾՐԱԳՐԻՑ ՍՊԱՍՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Համայնքի փողոցները կդառնան լուսավոր, հետիոտնի և վարորդների համար կստեղծվի գիշերային ժամերին ազատ տեղաշարժվելու հնարավորություն :

ԾՐԱԳԻՐ 4

ԿԱՆԳԱՌՆԵՐԻ ՏԵՂԱԴՐՈՒՄ

ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Համայնքում չկան տեղակայված կանգառներ, որը եղանակային տարբեր պայմաններում դժվարությունն է ստեղծում համայնքի բնակչության համար:

ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ծրագիրը նպատակ ունի համայնքում տեղադրել կանգառներ: Կանգառների տեղադրման համար անհրաժեշտ է համայնքի միջոցներով պատվիրել և տեղադրել 2 կանգառներ՝ համայնքի տարբեր հատվածներում:

ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Համայնքում կանգառներ տեղադրելու համար ֆինանսական միջոցներ հատկացվում է համայնքի բյուջեից, որն ընդհանուր առմամբ կկազմի 0.7մլն դրամ:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

Ծրագիրը նախատեսվում է իրականացնել 2019-2020 թվականների ընթացքում:

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Ծրագրի իրականացման պատասխանատուն հանդիսանում է համայնքապետարանի աշխատակազմը:

ԾՐԱԳՐԻՑ ՍՊԱՍՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ծրագրի իրականացման արդյունքում համայնքը կունենա կանգառներ:

Ծրագիրը նախատեսվում է իրականացնել 2019-2020թվականների ընթացքում:

ՀԶԾ-ի վերանայումը

Հիմնվելով ՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության վերաբերյալ համայնքի ավագանու կայացրած որոշման վրա, ՀԶԾ-ի վերանայման անհրաժեշտության դեպքում, համայնքի ղեկավարը ՀԶԾ-ում փոփոխություններ ու լրացումներ կատարելու վերաբերյալ իր և (կամ) համայնքի ավագանու անդամներից ստացված բոլոր առաջարկությունները ներկայացնում է համայնքի ավագանու քննարկմանը և հաստատմանը:

Համայնքի ավագանու անդամի (անդամների) առաջարկած այն փոփոխությունները և (կամ) լրացումները, որոնք ավելացնում են ՀԶԾ-ի իրականացման ծախսերը, համայնքի ավագանու որոշմամբ ընդունվում են միայն համայնքի ղեկավարի եզրակացության առկայությամբ և ավագանու նիստին ներկա անդամների ձայների երկու երրորդով:

ՀԶԾ-ի փոփոխությունները և (կամ) լրացումները, ավագանու հաստատումից հետո, հրապարակվում են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

ԵԶՐԱՓՈՒԿՈՒՄ

ՀԶԾ-ն հանդիսանալու է համայնքի գալիք հինգ տարիների գործունեության ուղեցույցը: 2017-2021թթ. ընթացքում ՀԶԾ-ում ընդգրկված ծրագրերի իրականացմանն են ուղղված լինելու

համայնքի ՏԻՄ-երի ջանքերն ու աշխատանքը մոբիլիզացնելով համայնքի ֆինանսական, մարդկային և նյութական ռեսուրսների ողջ պոտենցիալը: ՀԶԾ-ի իրագործումը հնարավորություն կտա քայլ առ քայլ մոտենալ հեռվում նշարվող այն ցանկալի տեսլականին, որպիսին ցանկանում է տեսնել համայնքը նրա յուրաքանչյուր բնակիչ: ՀԶԾ-ում տեղ գտած դրույթները լինելու են այն ծրագրային հիմքը, որի վրա հենվելով կազմվելու է համայնքի յուրաքանչյուր տարվա բյուջեն:

Ծրագիրը հաջողությամբ իրագործելու համար ՏԻՄ-երը պետք է սերտորեն և արդյունավետ համագործակցեն պետական կառույցների, միջազգային դոնոր կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ կողմերի և կառույցների հետ:

ՀԶԾ-ի իրականացման հսկողությունը և ներքին վերահսկողությունը կիրականացնեն համայնքի ղեկավարը և համայնքի ավագանին: ՀԶԾ-ի ներքին վերահսկողության արդյունքները կներկայացվեն համայնքի ավագանուն՝ ի գիտություն:

Յուրաքանչյուր հաջորդ տարի կկատարվի ՀԶԾ-ի իրականացման նախորդ տարվա արդյունքների ուսումնասիրություն, ամփոփում, ձեռքբերումների գնահատում և թերությունների բացահայտում: Նախորդ տարվա արդյունքների հիման վրա համապատասխան ուղղումներ և լրացումներ կկատարվեն մնացյալ տարիների ծրագրերում:

